

BILAGOR TILL

FATHIMA RAPPORTEN

**Rädda Barnens
Ungdomsförbund**

Metod - så har vi genomfört rapporten

FRÅGESTÄLLNINGAR

Studien som ligger till grund för Fathima-rapporten syftade till att på ett djupare plan utforska följande frågeställningar:

1. Vad finns det för gemensamma upplevelser i vardagen för tjejer med erfarenhet av flykt idag i Sverige (Skåne), i relation till rätten till jämlik behandling (art. 2), rätten till liv och utveckling (art. 6), samt rätten till inflytande och delaktighet (art. 3 och art. 12)?
2. Hur ser deras egna strategier och motstånd ut i förhållande till de typer av förtryck som de möter, i relation till rätten till jämlik behandling (art. 2), rätten till liv och utveckling (art. 6), samt rätten till inflytande och delaktighet (art. 3 och art. 12)?
3. Vad anser tjejer med erfarenhet av flykt behövs för att möta deras behov och stärka deras rätt till jämlik behandling (art. 2), till liv och utveckling (art. 6), samt rätt till inflytande och delaktighet (art. 3 och art. 12)?

INTERVJUER

För att utforska frågeställningarna så har vi genomfört semistrukturerade intervjuer, både individuellt och i grupp, tillsammans med tidigare deltagare och ledare i Fathima-grupper. Intervjuerna genomfördes mellan april och oktober 2023, på olika orter i Skåne: Malmö, Eslöv, Hässleholm, Lund och Helsingborg. Intervjuerna var semistrukturerade vilket betyder att de vägledades av på förhand bestämda teman, som deltagarna sedan bjöds in till att reflektera kring och utveckla. När nya teman dök upp under intervjuerna så utforskades de också. Den semistrukturerade, deltagarbaserade formen av intervjuer passar för att utforska upplevelser, erfarenheter och uppfattningar, samtidigt som deltagarna har inflytande över intervjuprocessen. Den semistrukturerade intervjun tillåter också en viss grad av jämförande analys. De teman och frågor som guidat intervjuerna kan man läsa nedan i avsnittet Intervjustruktur. I förberedelserna kring intervjuerna samarbetade vi med två tjejer från Fathimas målgrupp. De gav oss feedback på intervjufrågorna, där de utifrån sin egen erfarenhet av att vara ny i Sverige lyfte vad som var viktigt att fokusera på. På några av intervjuerna deltog dessutom dessa tjejer som intervjuare.

Processen startade med för-intervjuer med tjänstepersoner som arbetar i kontakt med målgruppen, främst från Rädda Barnens verksamheter, i syfte att skapa en övergripande bild av målgruppens situation. De gav oss också råd kring områden där det saknas kunskap. Dessa intervjuer utgjorde dock endast ett förarbete och har inte informerat rapportens analys. Vi genomförde sju tjänstepersonsintervjuer mellan januari och mars 2023.

KARTLÄGGNING I FATHIMA-GRUPPERNA

Fathima-rapporten informeras också av en kartläggning. Kartläggningen innefattade en övning som vi genomförde i ett antal av Fathima-grupperna för att kvantitativt mäta deltagarnas upplevelser och åsikter kring rätten till jämlik behandling, rätten till liv, trygghet och utveckling, samt rätten till inflytande och delaktighet. Övningen gick ut på att deltagarna fick ta ställning till ett antal påståenden genom att ställa sig på en skala mellan 1-5 där 1 = Håller inte alls med, 2 = Håller inte riktigt med, 3 = Vet inte, 4 = Håller ungefär med och 5 = Håller helt med. Svaren användes sedan som underlag för att komplettera de kvalitativa intervjuerna. Vi genomförde övningen i åtta Fathima-grupper i Eslöv, Helsingborg, Hässleholm, Lund och Malmö, där sammanlagt 45 personer från målgruppen deltog.

URVAL

Intervjudeltagare valdes ut genom Fathima-projektet. I Fathima deltar tjejer och ickebinära som har erfarenhet av flykt och är mellan 12-18 år. Fathima-grupperna leds av samtalsledare som är unga kvinnor mellan 17-30 år med erfarenhet av flykt eller av att vara nya i Sverige. Samtliga intervjudeltagare har kommit till Sverige som barn. Tidigare deltagare och yngre samtalsledare i Fathima tillfrågades om de ville delta i studien då vi vet att de tillhör studiens målgrupp och därmed har viktiga kunskaper och erfarenheter i förhållande till studiens frågeställningar. Vi har också intervjuat en grupp med tjänstepersoner som arbetar med målgruppen, främst från Rädda Barnen. De valdes också ut på basis av deras erfarenheter och kunskap i förhållande till studiens fokus.

INTERVJUSTRUKTUR

TEMA: Trygghet/Rätten till liv och utveckling

1. Vad brukar du göra på fritiden? (Ge exempel vid behov)

- Vad tror du att det finns för hinder för andra tjejer med erfarenhet av flykt att delta i fritidsaktiviteter? (till exempel pengar, ta sig dit, trygghet, utbud av aktiviteter riktade till tjejer)
- Vad tror du har hindrat dig från att delta i fritidsaktiviteter? (till exempel pengar, ta sig dit, trygghet, oro från familjen)

2. Har du hittat en mötesplats där du känner dig bekväm och trygg? T.ex. fritidsgården.

- Var är det? Hur hittade du dit?
- Hur tror du att man kan göra för att skapa mötesplatser för barn och unga där alla känner sig trygga?

3. Känner du dig trygg i skolan?

- Vad är det som gör att du känner dig trygg/inte trygg?
- Känner du dig bra behandlad av lärarna?
 - Följdfråga: Vad gör du när det händer?
 - Hur skulle det kunna bli bättre?

4. Får du den hjälp i skolan som du behöver för att klara dina uppgifter och läxor?

- Vad gör du då?
- Hur skulle det kunna bli bättre?

5. Finns det något du är orolig över eller har oroat dig över det senaste året?

Huvudinformeranter

• Gruppdeltagare:

Tjejer med erfarenhet av flykt mellan 12-18 år, boende i Skåne, och har varit med i Fathima-grupperna som deltagare. Antal gruppdeltagare som intervjuades: 21 stycken.

• Samtalsledare:

Tjejer med erfarenhet av flykt mellan 17-27 år, boende i Skåne, och har varit med i Fathima som samtalsledare. Antal samtalsledare som intervjuades: 20 stycken.

- Till exempel att du eller din familj inte ska ha någonstans att bo eller tvingas flytta, eller att din familjs pengar inte ska räcka till det ni behöver?

- Har du det här året varit orolig för att du, din familj eller någon du känner inte ska få stanna kvar i Sverige?

- Har du det här året varit orolig för att du inte ska få bestämma själv vem du ska vara tillsammans med eller gifta dig med i framtiden?

- Hur har du hanterat det?

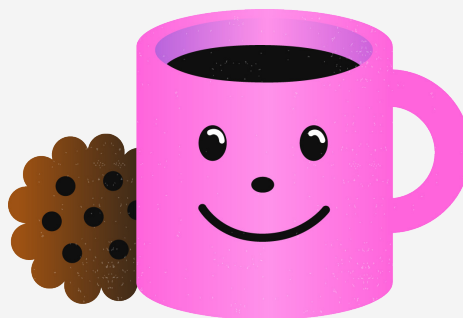
- Vad skulle du behöva för stöd för att det ska bli bättre?

6. Har oron från flykten påverkat ditt mående? (till exempel sömn, stress, fysiska problem)

- Vad har du gjort för att må bättre?

7. Hur ser du på din framtid?

- Vad skulle hjälpa dig att se ännu mer positivt på din framtid?

TEMA: Inflytande och delaktighet

8. Känner du att du kan påverka din egen vardag? Till exempel hemma, på skolan, på aktiviteter på fritiden, i området där du bor?

9. Tycker du att politiker/de som bestämmer lyssnar på dina åsikter?

10. Vilka saker skulle du vilja vara med och tycka till om/påverka? (till exempel Asylrätt, Lika rättigheter mellan killar och tjejer, Mot rasism, Barns hälsa och mående, Kollektivtrafiken, Miljö och klimat, Aktiviteter på fritiden, Området där du bor)

- Tycker du att politiker/de som bestämmer i Sverige gör tillräckligt för asylrätten?
- Hur brukar du göra för att påverka i frågor som är viktiga för dig?
 - Vad är det som gör det svårt?
 - Hur skulle det kunna bli enklare att påverka i frågor som är viktiga för dig?
 - Hur tänker du att man ska få de som bestämmer att lyssna mer på tjejer med erfarenhet av flykt?

11. Är du med i någon organisation eller förening?

- Om ja: Vilken? Hur gick du med i den? Varför ville du gå med i den?
- Om nej: Finns det något som är svårt med att gå med i en organisation eller förening?

TEMA: Rätten till jämlik behandling

12. Sedan du kom till Sverige, har du känt att du blivit annorlunda eller orättvist behandlad? Eller att någon sagt, skämtat eller retats med dig på grund av din hudfärg, kultur, religion eller var din familj kommer ifrån?

- Har du blivit orättvist behandlad på grund av något annat?
- Vad brukar du göra om det händer?

13. Har du någon gång känt dig utanför Sverige?

- Vad är det som gjort att du känt så?
- Vad brukar du göra om det händer?

14. Har du upplevt att människor i Sverige är intresserade av dina erfarenheter från hemlandet?

- Hur har du i så fall märkt det?

15. Hur var det i början att vara ny i Sverige?

- På vilket sätt var det svårt?
- Vad var bra?
- Fick du ta extra ansvar hemma när ni var nya i Sverige? Till exempel hjälpa att översätta osv.

16. Vad har du oftast för känsla när du är ute? Till exempel i mataffären, på bussen, på biblioteket, på gatan?

- Exempel på känslor - trygg/otrygg, glad, lugn, stressad.
- Hur brukar du hantera det?
- Tycker du att tjejer och killar har samma möjligheter i Sverige? På vilket sätt?
- Vad tycker du att man kan göra för att det ska bli bättre?

17. Vart brukar du vända dig om du mår dåligt och behöver någon att prata med? Till exempel familj, kompis, lärare, skolsköterska, kurator, inte till någon.

- Hur skulle det kunna bli enklare att hitta någon att prata med?

ANALYSPROCESSEN

Efter att intervjuerna och fokusgrupperna genomförts och transkriberats så genomfördes en tematisk innehållsanalys genom kodning. Nyckelord identifierades i syfte att hitta teman som relaterar till studiens frågeställningar.

Ett barnrättsperspektiv och rättighetsperspektiv innebär att deltagarna i studien involveras som kompetenta aktörer med viktiga sociala, politiska, historiska, intellektuella och kulturella perspektiv och erfarenheter. Därför har det i analysprocessen varit viktigt att inte ersätta rösterna hos studiens deltagare med vår röst. Vi har strävat efter att analysera och presentera intervjudeltagarnas röster i sin egen rätt. Som ett led i detta har vi också låtit personer från målgruppen referensläsa och kvalitetssäkra rapporten. Sju tjejer som varit samtalsledare i Fathima läste rapporten, gav feedback och kommentarer, och deltog på möten där vi utifrån deras tankar, åsikter och perspektiv genomförde ändringar.

Ett intersektionellt barnrättsperspektiv

BARNRÄTTSPERSPEKTIVET

Barnrättsperspektivet är den huvudsakliga teoretiska utgångspunkten som används i analysen för att tydliggöra huruvida barns, specifikt tjejer med erfarenhet av flykts, rättigheter kränks eller beaktas. Ett barnrättsperspektiv innebär att barnets mänskliga rättigheter ska tas i beaktande och respekteras i alla frågor och beslut som rör barn. Barnrättsperspektivet innebär också att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare med en individuell personlighet, egna behov och intressen samt personlig integritet. Utgångspunkten är att barn är kompetenta individer med förmågan att själv avgöra hur sina rättigheter ska tillgodoses. Barnets mänskliga rättigheter regleras i största grad av Förenta nationernas [FN] konvention om barnets rättigheter, **Barnkonventionen**. Barnkonventionen säger att barn har särskilda rättigheter och att dessa rättigheter är statens ansvar. FN-kommittén menar att det finns fyra artiklar som är viktiga för hur man ser på hela konventionen och dessa kallas därför för **de fyra grundprinciperna**:

***Artikel 2** handlar om att rättigheterna gäller för alla barn. Alla barn är lika mycket värda. Inga barn får bli diskriminerade*. Barnkonventionen gäller för alla barn som är i ett land som har lovat att följa den.*

***Artikel 3** är om barnets bästa. Politiker, myndigheter och domstolar ska alltid tänka på vad som är bäst för barn när de bestämmer om sådant som handlar om barn.*

***Artikel 6** handlar om barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Det handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om barnets andliga, moraliska, psykiska och sociala utveckling.*

***Artikel 12** är barnets rätt att säga sina åsikter och att vuxna ska lyssna på dem i alla frågor som handlar om barnet.*

Dessa fyra grundprinciper har därför spelat en central roll i studien, och fungerade som ett sätt att inleda samtal om deltagarnas rättigheter i stort. Grundprinciperna har format studiens frågor och varit vägledande i analysen av data. Med oss i analysen har vi också FN:s Barnrättskommittés senaste rekommendationer till Sverige rörande barn med migrationsbakgrund.

DET INTERSEKTIONELLA PERSPEKTIVET

Också det intersektionella perspektivet har fungerat som ett filter genom vilket vi har analyserat materialet från intervjuerna och kartläggningen. Med ett intersektionellt perspektiv på barns rättigheter tittar vi på flera maktstrukturer samtidigt för att förstå målgruppens situation i samhället. Vilka maktstrukturer man påverkas av beror till exempel på ens klass, sexualitet, etniska tillhörighet, funktionsförmåga, hudfärg och religion. Att ha ett intersektionellt perspektiv är viktigt för att skapa en bättre förståelse för hur orättvisor och ojämlika maktstrukturer drabbar grupper och personer på olika sätt och ger oss olika möjligheter. Den förståelsen gör att vi kan skapa förändring som inkluderar så många som möjligt. I studien bidrar det intersektionella perspektivet till att kunna se och diskutera maktobalanser i samhället i förhållande till barns rättigheter. Det intersektionella perspektivet är alltså queerfeministiskt och antirasistiskt.